

RODOLJUB.

Glasiló „Slovenskega društva“ v Ljubljani.

Izhaja 1. in 3. soboto vsakega meseca (ali če je na ta dan praznik, dan poprej) ter stane 70 kr. na leto. — Članom „Slovenskega društva“ pošilja se list brezplačno. — Za oznanila plačuje se od dvostopne petit-vrste 8 kr., če se enkrat tiska; 12 kr. če se dvakrat, in 15 kr. če se trikrat tiska. — Večkratno tiskanje po dogovoru. — Naročnina in inserati blagovolijo naj se pošiljati „Narodni Tiskarni“ v Ljubljani, vsi spisi in dopisi pa uredništvu „Rodoljuba“ ali pa odboru „Slovenskega društva“ v Ljubljani. — Pisma izvolijo naj se frankirati. — Rokopisi se ne vračajo.

1. številka.

V Ljubljani, dne 5. januarja 1895.

V. leto.

„Rodoljubovim“ naročnikom.

Z današnjo številko je vstopil „Rodoljub“ v peto leto svojega obstanka. Število naročnikov se sicer množi od leta do leta, kar je gotovo jako dobro znamenje, ali mej njimi je tudi mnogo taci, ki so z naročnino že dlje časa na dolgu. List mora tudi plačevati tisk in poštnino in kar je drugih troškov. Zamudne gospode naročnike prosimo nujno, naj obnové naročnino in poravnajo zastanke. **Kdor tega ne stori do dne 19. t. m., temu se „Rodoljub“ brezpogojno ustavi.**

Sladkorna obrt na Kranjskem.

Kmetijstvo hira in propada, to je žalostna in očitna resnica, katere nihče ne taji. Tuji kmetijski pridelki se v čedalje večjih množinah uvažajo v naše kraje in to tuje blago je znižalo ceno domačim pridelkom tako zelo, da kmetu res že ni več izhajati.

Razun tuje konkurence pa so na kmetijske razmere uplivala tudi še druge okolnosti, sosebno velikansko zadolženje kmetijskih posestev.

Vsakdor, komur je znan veliki pomen kmetijskega stanu za državo in narod, se mora pečati z vprašanjem

LISTEK.

Nekoliko črtic iz življenja Lačiskega Tomazeka!

(Spisal F. S.)

Veliko nas je, ki smo ga poznali. Sedaj ga ni več med nami, umrl je pred par meseci kot — siromak, akoravno je bil nekđaj skoro premožen. Kako je to prišlo? Sam je bil temu največ kriv. Nekateri dolžniki (in teh bilo je precej) dolgovali so mu nad 20 let ali tožiti jih ni hotel, celo tirjati ne. „Saj bi radi plačali, ako bi mogli,“ odrezal se je na razna prigovarjanja. Proti koncu iztirjal je malenk stne dolgove, pri večjih dolžnikih bil je ob — vse.

„Konjska duša“ so mu rekli. Le malo konj prodalo se je v njegovem okraju, da ne bi bil on mešetaril. Od vseh strani zatekali so se k njemu konjski kupci in ako nikjer drugje, pri njem si gotovo zvedel za konja po tvoji volji.

Dvanajst let je služil cesarja in na ta vojaška leta je bil bolj ponosen, kot cesar na svoje gradove.

Radeckega je kot svojega poveljnika nad vse povzdigoval. Imel je zdrav humor in pripovedati je znal tako zanimivo, da se niso mogel ločiti od njega; slednja njegova beseda razodevala je šaljivega Ribničana. Svoje trditve je podpiral navadno s toli smešnimi razlogi, da si se mu moral smejati.

Lagati je znal; „vender, kadar lažem, lažem pošteno“, dejal je večkrat. Tistega, ki je „debelo“ lagal, ni mogel videti.

Pil ga je nad vso mero rad, bil je pravi vinski bratec, vender le malokdaj ga je vino zmagalo. „Bog se usmili nas pijancev“, vzdihoval je pogostoma, češ, da pijanci največ trpe. — Onega, ki se mu je kdaj zameril, znal je z jezikom obdelovati, da je bilo joj! — Vrnivši se od vojakov domov, začel se je pečati s konjsko kupčijo. S kakim tovarišem odrinil je na Hrvaško ali Ogersko po konje, katere je radno prijahal domov. Takrat je moglo biti vse veselo. „Radecky je prišel“, kričal je in jahaje je takrat s svojimi 10 pari konj obšel vse trške

kako pomoči našemu kmetu. Zlasti zadnja leta se je to vprašanje na Kranjskem močno pretresalo in jeden uspeh teh posvetovanj in vprašanj je bil ta, naj se na Dolenjskem upelje pridelovanje sladkorne pese. Kranjska kmetijska družba se je tega nasveta oklenila in sklicala konec meseca novembra shod v Trebnjem, da se tam ta stvar na vse strani prerešeta in prevdari. O tem shodu smo dobili to-le poročilo:

Družbeni predsednik ces. svetnik Murnik otvori zborovanje ter naznani, da se bode obravnavalo, kako in na kak način naj se vpelje in pospešuje pridelovanje sladkorne pese na Dolenjskem. Predsednik pozdravi vse došlece, posebej pa zastopnike c. kr. deželne vlade in deželnega odbora ter jih prosi na merodajnih mestih podpirati zborove sklepe. V nadi, da bodo obravnavanja imela ugoden uspeh, zlasti z ozirom na gmotno prospevanje dolenjske pokrajine in boljšega uspevanja dolenjskih železnic, izreče predsednik zborovanje kot otvorjeno.

Družbeni tajnik Gustav Pirc, kot poročevalec glavnega odbora, pojasni povod sklicanja tega zbora. V seji deželnega zbora dne 16. februarija 1894. l. se je ukrenilo, naj deželni odbor pospešuje in podpira vse namere glede na vpeljavo sladkorne obrti na Dolenjskem. Vsled poziva deželnega odbora se je glavni odbor c. kr. kmetijske družbe kranjske izrazil, kakšne pričetne korake bi bilo treba storiti, da se na Dolenjskem vpelje sladkorna obrt. Na podlagi družbenega poročila je deželni odbor družbi naročil izvršiti nekatere teh korakov. Ker pa glavni odbor ne more prevzeti vse odgovornosti za svoje ukrepe, ukrenil je sklicati izreden občni zbor v Trebnje, katerega razprave naj podado glavnemu odboru potrebnih podatkov za daljno delovanje. Po mislih glavnega odbora bo ta zbor bolj informativnega značaja in, da se bo zbo-

rovanje moglo izvršiti v redu, sestavila so se vprašanja, na katere bo treba odgovoriti. Poročevalec pa omenja, da stavljenje določnih predlogov ni izključeno, nasprotno, celó želiti jih je, zato predlaga prestopiti v obravnavo. Prej pa prečita ta vprašanja, katera so priobčena nižje doli.

Ob splošni razpravi se oglasi grof Barbo, grajščak na Rakovniku, ki se protivi, da bi zborovanje imelo le poučen značaj, ampak treba je priti do kakega ukrepa. Ker ustanovitev tvornice ni reč zborova, ampak družbe, za katero se nam ni brigati, odgovoriti nam je le na dvoje vprašanj: ali imamo dovolj ugodnih tal za pridelovanje pese in kaj nam je početi, da se kmetskemu ljudstvu vzbudi veselje do pridelovanja sladkorne pese. Po mnenju govornika je ta vprašanja rešiti z nadaljevanjem poskusov v bodočem letu v večji meri nego letos. Dosedanji poskusi so bili vrlo ugodni, kajti dolenjska pesa kaže 10—15% sladkorja. Poskusi naj se pa vrše po celem Dolenjskem; z uspehi bo kmetu rastlo veselje do pridelovanja sladkorne pese in družba za ustanovitev sladkorne tvornice bo našla pripravljena tla za tako tovarno. Govornik zategadelj predlaga:

„V pokrajinah za sladkorno obrt se brigajočih podružnic naj se ustanove delujoči odbori, sestoječi iz 4 članov, ki naj volijo izmed sebe načelnika. Volitev odborov naj se izvrši do 1. januarja 1895. l. ter naj pri izvolitvi sodelujejo tudi nečlani. Izvolitev je treba naznaniti glavnemu odboru. Ti odbori bodo imeli nalogo, posestnike vzbujati k pridelovanju sladkorne pese, poučevati jih in jim posredovati dobavo semena in umetnih gnojil ter skrbeti, da se vzorci pridelane pese dpošljejo glavnemu odboru, ki naj preskrbi analizo. Do dne 1. marcija 1895. l. naj delujoči odbori glavnemu odboru prijavijo

gostilne. Konje poprodal je potem bodisi doma, bodisi o kakem velikem semnju na Laškem, kamor je večkrat zahajal. Kadar se je vrnil s kacega semnja domov, ni mogel zadosti pripovedovati o raznih grofih, ki so njegove konje kupovali. Ščasoma je i ta kupčija propadla. Naš znanec si je krmil le še jednega konja in postal — „fijaker“. Kot „fijaker“ je bil na pravem mestu. Ne le da te je prepeljavaj, temveč on te je ob jednem zabaval, s pijačo seveda nisi smel štediti. „Luca gé, gé!“ bil je njegov fijakarski klic in Luca je bežala, večkrat kar brez njega, zdelo se ji je menda že odveč, čakati ga po cele ure pred gostilno. Kadar je v pijanosti zgubil vozno kolo ali kadar je v kako apnico zavezil, bile so temu vedno le „coprnice“ krive, katere je baje redno prej videl z lučjo v rokah. Z največjim veseljem zmirjal je takrat s „coprcami“ razne starikeve dekle, ki mu pa odgovora niso dolžne ostale. Ali tudi z „fijakerijo“ je bilo kmalu pri kraju. Iz N. v R. začel je voziti „onefus“, kakor je on omnibus imenoval in to bil je zanj prvi hudi udarec. Za njim so sledili drugi: bil je okraden in slednjič je — ubožal. To ga je tako peklo, da se je udal žgani pijači, katera ga je v prezgodnji grob spravila.

Ob času njegove smrti bile so v njegovem kraju vojaške vaje. Dan pred smrtjo gnalo ga je še jedenkrat

do vojaške kuhinje na dvorišču. Z velikim trdom privlekel se je do nje. Vojaki so si delili ravnokar „menažo“.

Ne daleč od tam stal sem jaz, ozrem se tja, zagledam njega in ob jednem prizor, ki meni ne pride več iz spomina. Naslanja se na palico stal je tam kot izrezan, niti trenil ni z očesi; bal se je morebiti že s tem razpoditi vzbujajoče se mu spomine na nekdanjo vojaško dobo. V duhu je zopet preživel nekdanje priljubljene mu ure vojaških let, ustnice ubrale so se mu zadnjikat na nasmeh in vse poteze njegovega obraza so govorile. Hkrati zarosila je solza v njegovih očeh in se potočila po obrazu, stresel se je po vsem životu, ozrl se je še jedenkrat na vojake, potem pa — odšel. Stari „soldat“ vzel je slovo od mladih vojakov, od vojaškega življenja, katerega ni mogel pozabiti.

V naslednjem priobčim nekoliko dogodb iz njegovega življenja:

„Kot vojak bil sem busak,“ dejal je večkrat, „lep fant od nog do glave.“ „Plementezarja“ se nisem nikoli bal.“ Nekoč dobil je povelje, da nakupi o nekem mestu na Laškem razne potreščine za vojake. „Prinesi mi mesa zelenja in jajc“, dejal mu je njegov predpostavljeneec. Naročilo zapomnil si je dobro ali kako naj e brez znanja tega preklicanega „plementezarskega“ jezika

imenik posestnikov, ki se hočejo pečati s temi poskusi in proračun, koliko potrebujejo semena in gnojil. Od meseca decembra pa do meseca aprila naj se vrše potna predavanja o pridelovanju sladkorne pese. Seme in gnojila naj glavni odbor poskuševalcem preskrbi brezplačno, sam pa naj se glede pokritja teh stroškov obrne na deželni odbor in na c. kr. kmetijski ministerstvo.“

Langer, grajščak v Bršlinu, se zлага s predlogom grofa Barbota, našteva velike koristi, ki bi jih imela Dolenjska vsled sladkorne obrti in posebno opozarja na letošnje ugodne uspehe izvršenih poskusov, trdi, da ima Dolenjska dovolj delavcev in da bi pridelovanje sladkorne pese prav nič ne motilo vinarstva, kakor kažejo dejanske razmere na Francoskem, na Moravskem itd.

Predsednik Murnik pojasnjuje, da bo družba hvaljezna za te predloge, da ji je pa vendar treba odgovorov na napominana vprašanja, zato želi, da se preide v obravnavo teh vprašanj.

Učitelj Pogačnik, zastopnik čateške podružnice, se zлага s predlogom grofa Barbota.

Vodja R. Dolenc predlaga, da se daljni razgovor opusti in preide na obravnavo predloženih vprašanj.

Ko je poročevalec Pirc podal nekaj razjasnil glede stališča odborovega ter povdarjal, da ni dvomiti o sposobnosti nekaterih tal na Dolenjskem za pridelovanje pese ter da zavrne vsako očitjanje, kakor da bi bil on zadevi nasproten, kajti družba mora zaradi svojega težko pridobljenega ugleda hoditi le po varnih potih in zato rabi pojasnil iz vseh strani. Preide se na obravnavo vprašanj in sicer:

1. vprašanje: Kje naj bo središče bodoči sladkorni obrti in katere pokrajine pridejo gledé pridelovanja slad-

izvrši. Bom že kako odpravil, mislil si je naposled in hajd! S košaro v roci po mestu. Najprvo bilo mu je do mesa. Hodil je po mestu gori in doli, vendar mesnice ni mogel najti — nikjer. Mesarji, stoječi na hišnih vratih, mogli so pač slutiti, da želi mesa, kajti od več strani slišal je klic: „Ti vuoi la carne?“ in „poveretto militare“, ali kako naj on vé, da mu meso ponujajo. V odgovor kričal jim je vedno, da išče mesarja, ob enem je pa dirjal naprej. Končno prišel je ves vspanen zopet do onega nazaj, ki ga je prvič nagovoril. No tu dobil je — mesa. Zelenjavo imel je kmalu v košarici ali jajca, ta presneta jajca povzročila so mu zopet obilo truda. Stopil je v prodajalno in zahteval jajca. Jajca? cosa vuol dire ciò? vprašala je prodajalka. „I nu jajca“, ponavljal je. Pričela mu je razkazovati razne predmete v prodajalni, vendar zaželenih jajc le ni. Že je hotel oditi, kar zagleda na drugi strani nekoliko jajčje lupine, skoči tja in že drži lupino v roci. Prodajalka meneč, da ima blaznega pred seboj, prestrašila se ga je močno, no končno pomirila se je, razvidela je, da želi jajc in dala mu jih je. Poveretto conscritto! „Ali Kranjcem sem vendarle čast rešil“, pobahal se je.

Odličen strelec ni bil nikoli. Vse bilo bi še, le levega očesa ni mogel nikoli zatisniti, vsled tega zadel je baje njegov strel vedno jedno klaftro bolj na levo od cilja. — Nekoč

korne pese z ozirom na to središče in z ozirom na prikladnost zemlje v poštev?

Na to vprašanje se je k besedi oglasil ravnatelj Rieger ter rekel: Komur je ležeče na procvtanju narodnega gospodarstva na Dolenjskem in na pomnoženju prometa na dolenjskih železnicah, ta mora biti vnet za vpeljavo nove obrti. Kakor pa stojé razmere pri nas, ozirati se bo treba gledé tvornic na kak kraj, kjer je kaka grajščina ali večje posestvo. Tvorница v zvezi s takim posestvom more bolje uspevati, ker to posestvo se bo obdelovalo vzgledno in bo kmetovalcem učilo, kako pridelovati peso. Posestniki, oddaljeni 1—2 uri od tvornice, se bodo s pridom mogli pečati s pridelovanjem pese. Mislilo se je n. pr. na posestvo v Mirniški dolini, kjer so razmere ugodne, stavbeni material se dobi ceno, apno se lahko žge na mestu in kurivo je zaradi tamošnjega premoga zelo cenó, kar posebno pride v poštev. Če se tamošnja pokrajina, v kolikor pride v poštev za tvornico, računi s 16.000 orali površja ter se vzame od tega 30% kot deleže na njive, imamo 4800 oralov njiv, katerih je moči četrtno t. j. 1:200 oralov obsaditi s peso. Ta množina zadostuje za srednje veliko tvornico. Govornik pravi, da je delavcev dovolj in da bo stvar šla, če vsi faktorji skupaj držé, a vendar naj se nikar ne misli, da se bo tvornica precej zidala; v to svrhu bo treba čakati še nekaj let.

Poročevalec Pirc pravi, da je predgovornik dal razjasnila, na katera se bo mogoče opirati pri sestavi statističkih podatkov. Družbi pri tem vprašanji ni šlo za odgovor, kje mora stati tvornica, ampak le za določitev približnega središča, kar je pa potrebno vedeti, če naj se določijo kraji, na katere je razširiti akcijo, in če naj se

pokaral ga je radi tega njegov poveljnik. „Gospod“, odgovoril mu je baje na to Tomaž, „kaj ko bi pa nasprotnik od leve strani nenadoma planil, le jaz bi ga prvi zadel.“

Tudi ljubico je imel. V dalmatinskem Dubrovniku si jo je izbral, Nika ji je bilo ime in lepa je bila kot rožica. Kot vojak moral je lagati, nalagal se je torej, da je blizu morja doma, da je premožen da ima „trabakulo“ in 3000 ovac. Baje da mu je verjela, pripravila bi ga bila rada do „venčanja“, do nekake prisega, da jo resnično vzame v zakon. Ali tega zbal se je mož, in ni jej prišel več pred oči. Spominjal se pa je je celo zadnja leta in marsikaterikrat vedel je pripovedovati o Niki.

V domačiji spal je večinoma po skednjih. Nekoč se je pridružil njegovemu senénemu ležišču neki popotni človek, nevedoč, da že kdo drugi tam leži. Ko ta roko-delec začuti neznanega človeka poleg sebe, ga v svojo večjo varnost ogovori. He, kdo ste prijatelj? Nič odgovora. He, kdo leži tukaj? Vse tiho. Me li slišite, kdo ste, kacega „profesjona“ ste? Na to se Tomaž vendarle mirno oglasi, rekoč: „Nič posebnega ni in ni se zlagal, sem pa tja hodim“. Baje da pa je vsled tega njegov sodrug vendarle malo zvedel.

Verjel ni vsakemu. „Gospod, jaz sem neverni Tomaž in ako bodele kdaj sinu ime izbirali, nikoli ga ne krstite za Tomaža“, rekel je časih. Ali le verjel je večkrat skoro

sestavijo statističski podatki, katere bo zahteval vsak konzorcij, predno si bo upal na končno ustanovitev tvornice.

2. vprašanje: Ali je v teh pokrajinah toliko za sladkorno peso sposobnih tal, da bi vsakoletna produkcija zadostila potrebam tvornice?

To vprašanje se na predlog vodje R. Dolenca dene raz dnevni red do tedaj, da se izvedo uspehi poskusov, ki bodo izvršeni na širši pologi.

3. vprašanje: Z ozirom na to, da bi bila na Dolenjskem sladkorna tvornica vezana na peso kmetiskih posestnikov, se vpraša, kako velik del njih posestev bi se mogel vsako leto obdelati s peso, in sicer z ozirom na dolenjske razmere?

Tudi to vprašanje se z istim utemeljenjem dene raz dnevni red.

4. vprašanje: Kakšno kolobarenje se priporoča pridelovalcem pese?

Poročevalec Pirc predlaga tudi to vprašanje dati z dnevnega reda, ker nima več pomena, ker se o prejšnjih ni razpravljalo. Predlog ni obveljal. Baron Berg priporoča naslednji kolobar: 1. leto gnojena ozimina, 2. leto pesa z umetnim gnojilom, 3. leto oves z deteljo in 4. leto detelja.

Vodja R. Dolenc priporoča, da se ta zadeva reši ob priliki potnih predavanj.

Adjunkt V. Rohrmann meni, da so v vsakem kraju drugačne razmere; zato je potrebno za vsak kraj, oziroma za vsako pokrajino določiti, oziroma priporočati drugačno primerno kolobarjenje.

neverjetne stvari. Nastala je nekoč govorica, da se je on gav Šimon pogodil s svojim pastirjem med družim i za čevlje, katere mu je proti koncu leta izročil ali brez — stremenov. „Stremenov ne dam in ne dam“, izgovarjal se je Šimon na ugovor fantičov, „za to se nisva pogodila“. Ta vest prišla je na ušesa i Tomažu in hlastno jo je pobral za svoje pogovore. „Hujic, čevlje mu dá, stremenov pa ne!“ pravil je tedaj Tomaž ljudem in veliko mu je bilo do tega, da je prišla ta govorica med širši svet.

Kot fujaker pogotil se je nekoč z nekim šaljivim potnikom, da ga pelja v bližnjo vas D. za 6 gld. pa na „frej“. Hotel je s tem reči, da mora vozeči se gospod na cilju za konja in njega skrbeti; 6 gld. dobil je takoj izplačane. Ko prideta v določeni kraj, je še tema. Pred vasjo na planem mu zapove potnik ustaviti in Tomaž ga takoj vboga. Ali o joj! potnik stopi iz voza in — odide po bližnjici. „Zdaj ste na „frej“, z Bogom“, zaupil mu je še in Tomaž ga ni več videl. Ta me je pa „vrihtal“ kot še malokateri, dejal je tedaj Tomaž in nikoli več ni glihal na „frej.“

Sosebno rad je bodisi vedoma bodisi nevedoma po svoje prikrožil razne tujke, s čimur je posebno dosti smehu povzročil. Ko je nekoč iz bližnje vasi v trg R. peljal h krstu otroka neke posebne mu priljubljene zakonske dvojice, primerilo se je, da je vsled povodnji

Dr. Goriani meni, da bodo nasvetovane skušnje same pokazale kmetovalcem, kako jim bo urediti gospodarjenje.

Poročevalec Pirc pravi, da se je to vprašanje zato stavilo, da se iz navedenega kolobarjenja more določiti, kolik del kmetškega posestva se bo moglo vsako leto obdelati s peso. To se je doseglo in ob jednom pokazalo, da se ne sme računati na četrtno, kakor je je nasvetoval baron Berg, je tako sestavljeno, da se dá okopovini, t. j. pesi, pač četrtno, a pomisliti je, da bo mali kmetški posestnik moral ostati pri pridelovanju krompirja in turšice za dom, vsled česar se bo del, odločen za okopovine za peso skrčil za toliko, kolikor se bo pridelovalo drugih okopovin, t. j. krompirja in turšice. Iz vsega sledi, da bodo kmetški posestniki mogli imeti morda le osmino posestva obdelanega s peso.

5. vprašanje: Kakšne bi bile delavske razmere z ozirom na večjo potrebo delavcev, ki jo zahteva pridelovanje pese?

Odgovor na to vprašanje se je opustil, ker se je deloma povdarjalo, da ni statističskih podatkov, deloma so pa mnenja bila popolnoma navskrižna, kajti jedni so trdili, da že sedaj primanjkuje kmetških delavcev, drugi so pa rekli, da jih je dovolj, oziroma, da jih bo privabil boljši zaslužek.

6. vprašanje: Kako in v čem bi bilo prizadeto vinarstvo z vpeljavo pridelovanja sladkorne obrti?

Na to vprašanje se je odgovorilo, da se ni bati, da bi vinarstvo kaj trpelo.

7. vprašanje: Kaj je pričeti v bližnji prihodnosti, da se pridelovanje sladkorne pese na Dolenjskem vpelje, oziroma pospeši?

zgrešil pot in prevrnil otroka, botro in babico v vodico. Zgodilo se ni nič hudega ali trdil je zmirom, da je bil šele tedaj otrok prav krščen. Doma vprašali smo ga, kako ime so dali otroku pri krstu, ali na to ni mogel odgovoriti. „Čudno so ga krstili, prav čudno“, odgovoril je. Pričel se je domišljati in skoro smo bili že pozabili na to vprašanje, kar začujemo njegov veseli vzklik: „Ga že imam, Vindišgrätz mu je ime!“ Na to splošni smeh, no pozneje smo zvedeli, da je bil krščen na ime Viljem.

„Kocajdri so „fajn“ ljudje, pa „zleht“ kot „hujic“, trdil je večkrat, „zadnjič bi me bili kmalu pretepli, zato ker sem vpil: „Zug, Reifnitz eine Minute!“ „Prajerjevemu Tonchu pravijo restavrant, ne vem zakaj ga tako zmirjajo“, saj ima vendarle najboljšo kuhinjo in vse se dobi tam že „fertig“. Včeraj bil sem zahteval kaj za želodec. Takoj imel sem nekaj pred seboj in prav „fajn“ je bilo. „Kaj ste pa vendar jedli“, vprašam ga na to. „To pa ne vem natančno“, odgovoril je Tomaž, vendar m. glo je biti gulaš, rostbratel ali šnajetihel.“

Raztrošenih je pri nas še obilo „Tomažkovih“ ali jaz končam. Vem, da ni lahko pripovedovati za Tomažkom, tem bivšim pravim originalom šaljivega Ribničana, no jaz hotel sem s tem le postaviti nekaki spominek onemu Tomažku, katerega je „ves svet“ poznal in kateri nam je s svojim humorjem priredil marsikateri krat in marsikatero zabavno urico.

Poročevalec Pirc predlaga, da se kot odgovor na to vprašanje smatra predlog grofa Barbota (glej zgoraj!).

Pri obravnavi tega predloga, ki se je vzprejel soglasno, je vladni zastopnik vitez Laschan zatrdil, da bo vlada gotovo pripomogla družbi z denarno podporo — seveda od svoje strani, ker ni pooblaščen dati kakšno obvezno izjavo.

Isto tako se izrazi deželni glavar Oton Detela v imenu deželnega odbora.

Poročevalec Pirc končno predlaga, naj se načelnikom vseh delujočih odborov imenuje grof Barbo, ker

družba mora imeti zaupnega moža, na katerega se ji je obračati v vseh zadevah, kadar je potrebno hitrih razjasnil ali hitre rešitve. Predlog se soglasno vzprejme in grof Barbo izreče, da prevzame ta posel.

S tem je bila obravnava končana in predsednik, cesarski svetnik Ivan Murnik, zaključil ta izredni zbor z zahvalo zastopnikom c. kr. deželne vlade in deželnega odbora ter sploh vsem navzočim. Konečno pozove vse dolence gospodaje, da z združenimi močmi delujejo za lepi namen ter pravi: „Bog pomози zapričetemu delu in daj uspeh današnjim ukrepom.“

Politični pregled.

— **Državni zbor** se je nekaj dnij pred Božičem razšel in se snide na novo zasedanje šele sredi meseca februarja. V treh mesecih svojega zborovanja je jako malo koristnega storil in sicer zategadelj, ker se posamične koalirane stranke mej soboj ne morejo nikdar porazumeti, kadar grè za kako važno stvar.

— **Deželni zbori** so se večinoma sešli koj po božičnih praznikih, drugi pa se snidejo koj po sv. treh kraljih. Letos bo zasedanje dež. zborov sploh prav zanimivo, ker se bodo nekateri izmed njih bavili z jako važnimi vprašanji, tako z vprašanjem o premembi volilnega reda in o davčni preuredbi.

— **Ogersko ministerstvo** je moralo odstopiti in prav te dni se snuje v Pešti novo. To odstopivše ministerstvo ni samo uprizorilo boja zoper katoliško cerkev na Ogerskem, ampak je tudi pri vseh gospodarskih vprašanjih napeljavalo vodo na mlin judov in vrh tega je dajalo potuho častilcem starega puntarja Košuta.

— **Na Nemškem** so se mej posamičnimi zveznimi državami pojavila prav ostra in resna nasprotstva.

— **Na Laškem** imajo velike homatije s prvim ministrom Crispijem. Ta nekdanji puntar je kot minister si „izposodil“ veliko stotitoch goldinarjev in je pobasal v svoj žep. Dasi pa se je ta sleparija razkrila, vender se neče Crispi umakniti s svojega mesta. — **Lahi** sovražijo seveda našo državo in Avstrijance sploh na vso mero in skušajo to o posebnih prilikah dokazati. V Rimu imajo navado, da slave obletnico Oberdanka, to je tistega malopridneža, katerega so v Trstu obesili, ker je hotel našega cesarja ubiti. Ta obletnica se slavi s tem, da se pred poslopjem avstrijskega poslaništva razpočijo petarde.

— **Nemški vohuni na Francoskem.** Nemčija ima na Francoskem na stotine vohunov, ali pred par tedni se je vladi celò posrečilo dognati, da je neki francoski častnik pri vojnem ministerstvu službujoči kapitan Dreyfus, seveda jud, izdal Nemčiji važne vojaške tajnosti. Obsodili so ga seveda, a kaj pomaga sedaj, ko je izdajstvo že storil. Javno mnenje na Francoskem je silno razkačeno na jude.

— **Vojna mej Kitajsko in Japonsko** traja še vedno.

Slovenske in slovanske vesti.

(**Deželni zbori.**) Dne 28. decembra se je sešel kranjski deželni zbor, dne 27. pa štajerski in goriški. Pravo deželnozborsko zasedanje se začne šele po sv. treh kraljih.

(**Za gimnazijo v Celji**) je veliko občin na spodnjem Štajerskem poslalo državnemu zboru peticije.

(**Ante Dukić †.**) Dne 28. decembra je v Volovski umrl prezaslužni dr. Anton Dukić, bivši župan pazinski, deželni poslanec in dež. glavarja namestnik v starosti 40 let. Dukić si je za koristi hrvatskega naroda v Istri pridobil neizmernih zaslug.

(**Družba sv. Cirila in Metoda**) je te dni razposlala vsem slovenskim posojilnicam prošnjo: naj bi se

ob svojih konecletnih računskih sklepkih z darežljivo požrtvovalnostjo spominjale naše Velikovške šole. Ker je zidanje Velikovške šole za našo narodnost neprecenljive važnosti, priporočamo to zadevo prav prisrčno vsem Slovencem, da mislijo nanjo ob vsaki priliki.

(**Gorje ti, ubogi obrtnik!**) Boj za življenje in smrt bijejo v naših dneh propadajoči mali obrtniki. Pogoltniti se obrtniki ne dajo radi, ampak se upirajo z vsemi močmi in iščejo prijateljev, ki bi jih obvarovali žrela! Na Kranjskem se obrtnikom najbolj slinijo koaliranci. Se li sme glede teh zaklicati: „Bog nas varuj prijateljev?“ Poglejmo njih dejanja! Ali je že kdaj kdo slišal, da bi židje, nemški liberalci in veleindustrijalci

imeli kaj srca za male obrtnike, kakeršni so večinoma obrtniki slovenski? Razprave v državnem zboru kažejo, kdo hoče ostati gospodar, namreč židje in nemški liberalci. Pravi prijatelji tlačenega ljudstva se pa ponižujejo na nečuvven način. In vendar slovenski koaliranci, za katerimi stoji vrsta tistih Ljubljanskih „Slovenčevcev“, ki najbolj milujejo obrtnike, vztrajajo na strani — židov in nemških liberalcev. Sme se tedaj klicati: „Bog nas varuj takih prijateljev!“ Stvar ima pa v Ljubljani še resnejše lice. Škodovali bi poštenim našim obrtnikom, ako bi še dalje molčali. Na društvenih shodih nekateri duhovniki tako medeno govoré in božajo zatirane obrtnike in delavce, da poslušalci kar požirajo debele sline in govornikom ploskajo. Toda njih dejanja go oré nasprotno. V Ljubljani se je ustanovilo „katoliško tiskovno društvo“, kateremu je pokrovitelj gospod knezoškof. Dobra molzna kravica temu društvu je „Katoliška bukvarna“. Vodi jo neki Nemec, ki se še ni naučil govoriti slovenski, pač pa zna za drag denar ponujati slovenske mašne bukvice in podobice ter delati nemške račune. Drži se mož resno pri tem poslu in smehlja se zadovoljno le takrat, kadar se vozi cesar njegove domovine skozi Ljubljano. V svoji lasti in pod svojo streho imajo pa „Katoliško bukvarno“ tisti duhovniki, ki se na zborih najbolj znajo sladkati obrtnikom. Njen nadzornik je ravnokar izmuzal obrtniku Kleinu Tomšičev „Vrtec“ in ga nesel v „Katoliško tiskarno“, ker se je že dosti dolgo, celih 24 let, tiskal z grešnimi nekatoliškimi črkami. „Katoliška bukvarna“ si je vrhu tega pridobila še svojo podružnico, namreč knjigotržnico in knjigoveznico Ničmanovo. Tedaj žago in malin! Zastonj so šli knjigovezi prosit Ljubljanskega knezoškofa, da naj se jim ne napravlja nova konkurenca z Ničmanovo knjigoveznico. Nič pardona! Pri katoliških kapitalistih velja pogum, četudi zdvajajo poštene obrtniki in njih družine. Brezobzirno naprej do cilja! Ubogi Ljubljanski knjigovezi se trudijo, kupujejo nove stroje in prosijo dela po hišah, a varuhi „Katoliške bukvarne“ jim izpodjedajo delo pri strankah z Ničmanovo knjigoveznico. A prijatelji naših obrtnikov in delavcev niti tega ne privoščijo domačim rokodelcem, da bi se vezalo na Kranjskem ali v Avstriji, ampak pošiljajo iz „Katoliške bukvarne“ cele skladovnice knjig vezat gori čez avstrijsko mejo. Sto goldinarjev same carine je plačala pred kratkim zopet „Katoliška bukvarna“ za tiste knjige, katere so jej vezali v rajhu. Kakšna svota je romala čez avstrijsko mejo iz slovenskih žuljev v tuja grla šele za veznino! Lahko bi se to zaslužilo v Ljubljani, ker naši knjigovezi niso tako neumni. Taki so „prijatelji in skrbni očetje slovenskih obrtnikov in delavcev!“ Da, to je „Slovenčevcev“ slovensko, to avstrijsko domoljubje, to ljubezen do domačih delavcev! Kako že pravijo? „Kdor za svoje in posebno za domače ne skrbi, ta je vero zatajil in je hujši od nevernika.“ A pri sebi so „katoliški“ gospodje na to pozabili. Ako taka dejanja sladkih prijateljev ne odpró obrtnikom očíj, odpró se jim bolj na široko takrat, ko jim kapitalizem po svojih zavveznikih namesto dela in volilne pravice pošlje — be-raško palico. Gorjé vam! ubogi slovenski obrtniki, gorjé

vsem vkupe, ako kmalu ne dobite med seboj boljših zagovornikov svojih pravic!

(Občni zbor „Zveze slovenskih posojilnic“) je bil te dni v Celji pod predsedstvom državnega in dežel-nega poslanca gosp. Mihe Vošnjaka. Zastopanih je bilo 34 posojilnic iz raznih slovenskih krajev. Prvosednik je konstatoval lep napredek slovenskih denarnih zavodov. V mnogih krajih bi se še lahko ustanovili jednaki zavodi, katerih pa se po nekod branijo imovitejši ljudje. Za koroške posojilnice je bil poseben shod v Celovci. Poročal je prvosednik o zgradbi „Narodnega doma v Celji“, ki naj bode priča slovenske marljivosti in delavnosti. Slednjič je apeliral na one posojilnice, ki še niso vposlale svojih doneskov. Ako hoče zveza uspešno delovati, potrebuje gmotne podpore, zato naj vsaka posojilnica stori svojo dolžnost. Revizorja gg. P. Simon in F. Lapajne sta pregledala razne posojilnice in našla, da se splošno uraduje pravilno. Gledé nekaterih pomanjkljivosti pa sta poučila dotičnike. Potem se je razgovarjalo o nekaterih zaveznih in posojilničnih stvareh. Izdala se bodo nova uzorna pravila za snovanje posojilnic. „Letopis slovenskih posojilnic“ se bode izdajal tudi še naprej, vendar se bode nekoliko predrugačil. Mej nasveti je izrekel gosp. N. Ribnikar željo, naj bi „Zveza“ uplivala na Kranjskem, da bi posojilnice dajale podporo društvu „Narodna šola“, ki oskrbuje revno deco s šolskimi potrebami.

(Okrajni odbor slovenjegraški) je na predlog člana župnika gosp. Ostrožnika sklenil, da bo odslej izključno le slovenski uradoval.

(Občinske volitve na Koroškem,) ki se sedaj vršé, so nov dokaz, da je Slovenec povsod suženj, kjer je količkaj odvisen od nemškega bratca. Pri zvrševših se doslej volitvah so Slovenci sicer pridobili nekoliko tal, in v celoti smemo biti z izidom volitev zadovoljni ali tako vsa stvar vendar ni iztekla, kakor smo pričakovali.

(Nemška zvižaja.) Nemški mestni šolski svet v Velikovcu je izumil nov pripomoček, da bi preprečil nameravano slovensko šolo. Sklenil je namreč, da se uvede v Velikovški mestni ljudski šoli slovenščina v prvih dveh letih kot učni predmet. S tem naj bi se slovenski otroci iz okolice odvrčali od nove slovenske šole in vabili v nemško šolo. Slovenski okoličani pa se menda ne bodo dali preslepiti in se bodo lahko preverili, da bode slovenska šola njihovim otrokom v vsakem oziru bolj ugajala.

(Občinske volitve v Pazinu) so končane. Uspeh je nad vse pričakovanje sijajen. Vse priprave bivšega glavarja Schwarza, vse žrtve lahonske stranke niso pomagale. Hrvatska stranka je zmagala z veliko večino v tretjem in drugem razredu, dasi niso Lahi štedili ni z denarjem niti z vinom in na svoje nesrečne dolžnike pritiskali na nezasišan način. A hrvatska stranka je tudi zmagala v prvem volilnem razredu, kjer volijo samo imoviti, neodvisni volilci in to je posebnega pomena, zakaj s tem je dognano, da je Pazin čisto hrvatska občina, v kateri delajo samo nekateri posamični Lahi združbo. Zahvala za sijajno zmago pa ne gre samo zavednim hrvatskim volilcem, ampak tudi neumnim delavnim prvoborilcem, duhovnega in posvetnega stanu, kateri so se

laškim nakanam krepko zoperstavljali in preprečili, da Lahoni niso hrvatskih mož preslepili, kakor je bil njih namen. Lahi so trdno upali, da si pribore večino, zlasti po lanski zmagi, izvojevani s pomočjo gosp. Sohwarza,

ta poraz pa jim je zadal smrtni udarec. Skoro ni verjeti, da se bo še kaj slišalo o laški stranki v hrvatskem Pazinu.

Razne vesti.

(Vodovod v dolnjih Palovčah) v Kamniškem okraju, ki se je izdelal z državno podporo, se je pred kratkim slovesno odprl in strokovnjaško pregledal. Delo je po navodilih deželnega inženerja g. Hraskega solidno izvršeno in deluje dovoljno ter daje dovolj vode.

(Roparski napad.) Na cesti mej Kranjem in Trzičem napadal je čevljar Janez Stare iz Naklega se vračajočega Vindišarja, prodajalca kruha, službujočega pri peku Juriju Pikušu v Kranju. Napadalec ja vrgel Vindišarja blizu gostilne Fider na tla in mu vzel iz žepa ruto, v kateri je bilo za kake 3 gld. srebra in drobiža. Potem mu je vzel še suknjo in ga udaril za vrat. Napadalec so orožniki prijeli in odvedli v zapor.

(Trtna uš) se je prikazala v občini Sv. Rok v rogaskem okraju, kar se je uradno konstatovalo. Iz te občine se torej ne sme izvažati trte ali rastline in rastlinske dele, po katerih bi se utegnila razširjati trtna uš.

(Posojilnica v Cerknici), zadruga z neomejenim poroštvom, se je že registrovala. V odboru so gg.: Franc Šerko predsednik, Alojzij Pogačnik, namestnik, Jože Milavo, Matevž Zaveršnik, Franc Zagorjan in Andrej Kren, vsi iz Cerknice, Franc Premrov iz Martinjaka, Jakob Meden iz Begunj in Franc Remšgar iz Žerovnice.

(Cigan in železnica.) Cigan Števo Nikolič in njega čestitljiva zakonska polovica Kata sprehajala sta se te dni na Savskem železniškem mostu v Zagrebu, ko je ravno pridrdral vlak. Cigan in njegova žena pa se nista dala motiti, preverjena, da se boje vlak ustavil. In res, ker cigan ni odnehal, je moral odnehati strojevodja in vlak se je ustavil pred šetajočo cigansko dvojico. Toda le kratko je bilo nju veselje. Redar je odvedel oba v zatvor, kjer se jima je dopovedalo, da se je vlaku umakniti.

(Umor ali samomor?) Pri Kantridi blizu Opatije so našli truplo neke ženske. Dve kmetici sta opazili mrtvo za nekim grmom in sta vse preplašeni takoj obvestili oblastvo v Voloski. Komisija je prišla kmalu na lice mesta. Okolu mrtve so bila tla krvava in se sodi, da je bila umorjena, ker so se na vratu našli sledovi sile. Pri mrtvi se je našel robec s črkama L. P., zavitek pisma z naslovom „Moj ljubi Henrik“ in mošnjček z 37 novčiči. Stara je bila kakih 25 do 28 let, oblečena je bila v črno krilo, imela jako fine nogavice in lakaste čevlje. Perilo je tudi zaznamovano z črkama L. P. Truplo so prenesli v mrtvašnico k sv. Mateju, kjer se je fotografiralo, da se dožene identiteta.

(Komaj življenje rešil) si je mesar in hišni posestnik Jožef Soršak iz Gorenje Polskave, ko se je peljal na svojem vozu v Mariboru v Magdalenskem predmestju preko železniškega tira. Ograja ni bila zaprta in ko je bil g. Soršak z vozom ravno na tiru, prihrumi lokomotiva brez vsacega znamenja. G. Soršak je krepko pognal konja in je lokomotiva tikom za njim vozila naprej. Le par trenutkov in nesreča bi bila gotova.

(Oo. trapisti v Rajhenburgu) pripravljajo zgradbo tovarne za „čokolado“. Zgradba bode stala več stisotič goldinarjev, in voda k tovarni se iz brestanskega potoka,

kateri po trgu Rajhenburg v Savo teče, napelje 760 metrov visoko s pomočjo električnega stroja. Tudi bo trgu ta električna moč za svetlobo na razpolago.

(Mesec dnij nedolžen zaprt.) Prav neprijetna osoda je doletela 48letnega Florijana Germadnika iz Šoštanja, ki se je nedavno vrnil iz Amerike domu. Delal je v nekem rudniku v Colloradu in si prihranil kakih 1000 dolarjev v papirju. Ko je hotel menjati bankovce pri okrajni blagajnici, je ta poslala denar v Gradec, od tam pa je romal celo v Hamburg, da ga preiščejo. Poročilo iz Hamburga se je glasilo, da so dolarji bržkone ponarejeni. Vsled tega poročila je okrajno sodišče odposlalo Germadnika v zapor v Celje. Hamburška banka pa je poslala mej tem dolarje v Novi Jork in šele tam se je dognalo, da so bankovci dobri. Florijana Germadnika, ki je bil mesec dnij v zaporu, so vsled tega poročila izpustili iz zapore. Čudno je pri tem le to, da nobena dotičnih bank ni znala dobrih dolarjev ločiti od ponarejenih in je šele iz Novega Jorka prišla rešitev ubogemu Germadniku!

(Mlada morilka.) V Starem na Ruskem so zaprli 14letno deklico, ki je umorila dete njenega gospodarja. Obstala je, da je umorila že 16 otrok, katere so ji matere dale v oskrbovanje.

(Požar v Grabči.) Dne 25. m. m. je gorela Mlinarjeva žaga v Grabči blizu Gorjan. Mej prvimi je bilo na pogorišču vrlo gorjansko gasilno društvo, katerega moštvo je 1000 kilogramov težko brizgalnico čez strma klanca pri Dolgem Brdu in Grabču samotež pripeljalo. Kdor pozna omenjeni strmini, vé ceniti naporno delo krepkih naših fantov. A tudi pri požaru se je gorjansko gasilno društvo vrlo obnašalo. Ogenj, ki je žugal upepeliti vso vas, se je omejil na omenjeno žago.

(Nesreče na morju) so bile v poslednjih dneh, posebno v sredozemskem morju, mnogobrojne. Na severni obali Sicilije je morje naplovalo kakih 10.000 dog in ostanke neke ladije na suho. Na dogah je bilo znamenje Reške firme Gaffniel. O usodi moštva razbite ladije, ki je utegnila biti iz Primorja, ni ničesar znano.

(Volkovi so raztrgali) blizu Črnovec v Bukovini trgovca Bleyerja in njegovo ženo, ko sta se peljala k neki svatbi. Našle so se le še kosti nesrečne zakonske dvojice.

(Oče in sinu zgorela.) Premožni ribič Fran Hegedüs v Komornu se je odpeljal s svojim sinom v čolnu na bližnji otok. Ko sta bila gotova z ribjim lovom, prenočila sta v koči na otoku. Na nerazjasnen način pa je začela kočja goreti in ko so ljudje prihiteli na pomoč, našli so oba ribiča sežgana mej ostanki kočje. Stvar se preiskuje, ker se sumi, da je bila kočja zažgana iz osvete.

(Čudna tatca) je stala pred Pariškim sodiščem. Obtožena, gospa Bide, ni hrepenela po modnem blagu ali po lišpu, bila je strastna kadilka in je kradla — pipe. Ko so jo zasačili in preiskovali nje stanovanje, se je našlo, da je nabrala 2600, reci dvetisoč šeststo pip! Nakadila jih je samo 36 iz te zbirke. Sodišče jo je obsojilo na 8 mesecev zapore.

(Človeško meso kot medvedja krma.) Grozen zločin je bajle izvršila neka glumaška družba v južni Rusiji. Kmetje so privedli na policijo v Odesi 12letnega, strašno zanemarjenega dečka, ki je beračil. Deček je povedal, da ga je njegov oče prodal za 10 rubljev glumačem, ki so ga pa ostavili, ker se ni mogel naučiti glumaških iger. Dalje je pravil deček, da glumači v zaboju vozijo skrivaj soboj medveda in da so oropali nekega potnika ter mu vzeli 60 rubljev, potem ga pa ubili in obleko zakopali. S truplom ubitega so krmili medveda. Deček je rekel, da

pokaže mesto, kjer je zakopana obleka in je imenoval zločince. Policija preiskuje zdaj to skrivnostno stvar.

(V sanjah se je izdal) Na čuden način so v Temšvaru zasledili tatu. V prodajalnici necega tamošnjega trgovca je iz okna ukradel zgođaj v jutro neznan tat mnogo blaga. Sum je letel na ključarskega učenca Kecskesa, ki pa je trdovratno tajil. Navzlic temu so ga obdržali čez noč v policijskem zaporu v stražnici. Ko je zaspal, začel je v sanjah govoriti: „Dobro sem vse skril; ne tam — gori pod streho“. In res so našli nad delavnico mojstrovo ukradene stvari pod streho skrite.

Poučne stvari.

Konji in železnica.

Nič težkega ni konje navaditi na šumenje železnice. Konja postavi vselej tako, da vlak vidi že od daleč. Vajeti drži precej rablo in pusti, da vlak pojde mimo. Navadno vozniki imajo to napako, da konje tako postavijo, da ne vidijo vlaka. Konji slišijo le šum in hočejo ubežati. Voznik pa pri tem navadno konje še tepe, dokler mu popolnoma ne zdvijajo, razbijejo voz in še sebe poškodujejo. Konj misli, da vse tepenje, bolečine in poškodbe prihajajo od železnice in ni čudno, če se potem boji vsakega vlaka. Jezdec ravno tako napačno ravna. Če se konj kaj ustraši in skoči v stran, zbadajo ga z ostrogami in pretepajo. S tem se konj zbega in misli, da se bo to vselej ponavljalo, kadar bo kaj takega videl.

Čiščenje petrolejevih sodov.

Očiščeni petrolejevi sodi so porabni za marsikaj drugega. Ker so izvrstno izdelani, se čiščenje petrolejevih sodov toliko bolj priporoča. Čistijo se pa na ta-le način: Petrolejevim sodom je odvzeti gornje dno ter jih za tem napolniti do vrha z vodo, kateri je primešati na vsak sod po 5 kilogramov dobro gašenega apna. Potem je pustiti sode tako napolnjene 8 dni. Odvzeta dna moramo vložiti v primerno velike posode, ki so istotako napolnjene z apnenim beležem. Med tem časom izvleče apno vse petrolejeve snovi, nahajajoče se v sodu, ter se z njimi zveže ali spoji. Čez 8 dni je apneni belež treba odliti in sode napolniti s čisto vodo, ter jo pustiti po 14 dni v njih, da se popolnoma izčistijo. Na ta način se petrolejevi sodi prav dobro popravijo, tako da jih lahko rabimo celo za kisló zelje, ki se sicer prav rado navzame tujega okusa, kakor je znano. Z večkratnim čiščenjem z apnenim beležem postanejo petrolejevi sodi porabni tudi za špirit.

Krmljenje z gnilim krompirjem.

Pri krompirji razločujemo suho in mokro gnilobo. V prvem slučaju se izpremeni sočno gomoljno staničje v probkovino ter postane žilavo usnjato. Ako bolezen napreduje, začne se krompir krčiti ali gubiti, da se prav lahko razdrobi ter slednjič popolnoma zapade suhi trohobi. Pri mokrotni gnilobi pa začne krompir prav hitro razpadati ter se staničje izpreminja v neko umazano brozgo, ki se tem hitreje širi, čim ugodnejši so za njo zunanji uplivi. Ako se je živina krmila s takim bolnim krompirjem, se doslej niso še opazale zle posledice. Opazila se je sicer semtertja lijavica ali pa napetost, toda pokazovali sta se tu in tam tudi tedaj, ako se je živini

pokladal zdrav krompir. Toliko se lahko reče o krompirji, ki je le deloma gnil. Da je pa popolnoma gnil krompir živini škodljiv, o tem pač nobeden ne dvomi. Kolikor so dokazale poskušnje, da se glede pokladanja bolnega krompirja to-le reči: Suho gnil krompir je težko prebavljiv in so posebno njegovi žilavousnjati deli celo neprebavljivi. Pri mladih prašičih se je že večkrat pripetilo, da so jim taki krompirjevi deli obtičali v črevih ter se je prašičem vsled tega zaprlo. Za konjsko krmo tak krompir sploh ni sposoben, ker nima niti krepilnih niti redilnih lastnosti. Kravam, katerim se je dalj časa pokladal bolen krompir pomešan z repo, sicer niso bile slabe, ali čez nekaj časa so začele težko ustajati. Pri ovcah, katerim so dali večkrat in morebiti bolnega krompirja preobilo, dognala je izkušnja, da so vsled tega večkrat izvrgle. Zatorej kmetovalci, bodite previdni pri krmljenji gnilega krompirja.

Ne kvarimo krav s slabo molžo.

Slaba molža škoduje kravam. Krave dajejo čim dalje manj mleka, ako jih slabo molzemo, zlasti pa še, če jim vimena ne izmolzemo do čistega. S slabo molžo pa tudi manj in dosti slabšega mleka namolzemo. Mnogim je molža sitna ter jo skušajo opraviti kakor hitro mogoče, posebno, če je pomlesti večje število krav. V tem oziru so posli malo vestni in jim je gospodarjev prid deveta briga. Zaradi tega je treba, da gospodarji, oziroma gospodinje, nadzorujejo molžo ter se samo prepričajo, so li krave popolnoma izmolzene ali ne. Če bi gospodinje strogo na to gledale, namolzlo bi se veliko več mleka, in krave bi nam ostale dobre molznice.

Vlačljivo mleko.

Neki mlekarski zadrugi se je pripetilo, da so se pri mleku, ki je bilo spravljeno v sicer prav zračni kleti, že po dvanajstih urah na smetani pokazali izpreminjasti madeži, dočim se je smetana v toplejši ter manj zračni kleti izpremenila v neko žolčasto ali zdrizasto tvarino, in sicer v istem času. Taká smetana se je zelo vlekla. Značilno je posebno to, da se po več dni ni hotela skisati ter je postala sirasta. Tudi je tako mleko dalo veliko manj smetane kakor zdravo mleko, pa tudi surovo maslo se iz take smetane ni tako hitro napravilo, kakor se napravi iz zdrave. Sir, katerega so dobili iz takega mleka, bil je luknjičav že koj iz početka, ko je bil še svež, in iz luknjic se je cedila neka sirotkasta tekočina. Izkušeni živinozdravniki pravijo, da je tem nedostatkom krivo

slabo prebavljanje, ki prihaja od tod, ker molzne živali pojedó preveč težko prebavljivih rastlin. Kot take rastline se v prvi vrsti imenujejo: šipek (rosa canina), mačeha (viola arvensis) in lapuh (tussilago Farfara). Sicer pa še danes ni dognano, če so te rastline res škodljive v klaji. Da bi se pa zgoraj omenjeni nedostatek kolikor toliko odpravil, dajali so molznim živalim neko zmes, ki so jo dobili na ta način, da so zmešali 50 gramov kuhinjske soli, 30 gramov očiščenega potošlja, 40 gramov črnega kumina in 30 gramov svedreca ali zaspančka (gentiana). Toliko zmesi so vzeli za vsakih 500 kilogramov žive teže. Vspeh je bil prav dober. Dobro je tudi premeniti pašo in pa večkrat dajati soli tudi tedaj, kedar se živina pase po planinah. Prav dobro upliva tudi, ako se mleko ohladi, predno se precedi v golide. S tem se namreč zgoraj opisani nedostatek jako zmanjša. Toplo se priporoča, da se razkužijo kleti in vse mlečne posode v njih, kajti mogoče je le, da se kal omenjenega mlečnega nedostatka zanese po posodi tudi v sicer zdravo mleko. Slednjič naj bi se pašniki, koder rastejo zgoraj navedene prebavljanju škodljive rastline, kakor šipek itd., po možnosti pognojili z laporjem.

Kako spoznaš goloba, je-li mlad ali star?

Stari golobje imajo rdeče noge in nimajo rumenkastega puhovca perja, katero je med perjem mladih golobov. Mlad golob ima gladke noge blede barve.

Škodljivost kajenja svalčič (cigaret)

Po poročilu ameriških zdravnikov ima nezmerno kajenje svalčič za posledek duševno bolezen, ali celo neozdravno blaznost. V čikaški norišnici je med blaznimi 8 odstotkov takih, ki so bili poprej strastni kadileci svalčič, in vsi ti nesrečniki nimajo upanja, da bi ozdraveli. Vsi bolehalo na tako imenovani besni blaznosti. Sploh so zdravniki opazili, da ima kajenje svalčič zlasti pri mladini škodljiv vpliv, ne le na dihalo, marveč tudi na duševno stanje, ker pod njega uplivom močno slabi delavnost (čilost) možganov. Zato naj bi mladina svalčice raje pustila na miru.

Kako je s špehom treba ravnati, da ne postane žaltav.

Okajeni kos špeha, katerega hočemo spraviti, izplakujmo toliko časa v vodi, dokler popolnoma ne izgine sol, ki se ni še raztopila; potem špeh obesimo tako, da bode visel prosto v suhem prostoru. Tak špeh se bode v 8 dneh potrdil in bode kristalizoval. Nikar pa ne ovijajmo špeha s popirjem, kajti popir zabranjuje vlažnost ter ovira kristalizovanje.

Škodljivost ajde.

Znano je, da živalim škodi ajda, posebno pa ajdovica, če je preveč pojedó. Zdi se, kakor bi ajda zavirala v živalih redni tok krvi. V letnih poročilih pruskih okrožnih živinozdravnikov navedeni so namreč zopet slučaj, da je prašiče, ki so pojedli mnogo ajdovih otrobov, zadela na zadnjem konci mrtvoud ter da so vsled tega poginili.

Lesne razpoke

zamaži s takim le mazilom: Vzemí jednake dele smrekove smole in voska, raztali jih nad ognjem ter pridene prav majhnih delov dotičnega lesa, in sicer kolikor moči mnogo. Kadar je smola raztopljena, zamaži ž njo razpoke v lesu.

Zaostajanje mleka v vimenu.

Pri molži je treba paziti na to, da se krave vselej do čistega pomolzejo. Zaostajanje mleka v vimenu je škodljivo, kajti dobi se manj mleka, in mleko, katero dobimo nazadnje iz vimena, je najbolj tolsto, in slednjič dajejo krave, katerih ne pomolzemo čisto, vedno manj mleka. Čim bolj namreč razdražimo žlezo, tem več krvi ji doteka in tem hitreje se tudi napravlja mleko.

Hmeljeve ovijače (trte)

so prav trdna in močna povez za sadno drevje. V ta namen poreži jih jeseni, posuši in hrani do pomladi. Predno jih rabiš, namoči jih za kakih 12 ur v vodi.

Tržne cene v Ljubljani

5. januarja t. l.

	gl.	kr.		gl.	kr.
Pšenica, hktl.	6	70	Špeh povejen, kgr.	—	64
Rež,	5	10	Surovo maslo, "	—	86
Ječmen, "	5	50	Jajce, jedno	—	03
Oves, "	5	70	Mleko, liter	—	10
Ajda, "	6	80	Goveje meso, kgr.	—	64
Proso, "	6	—	Telečje	—	62
Koruza, "	7	—	Svinjsko	—	56
Krompir, "	2	45	Koštrunovo	—	40
Leča, "	10	—	Pisaneč	—	45
Grah, "	11	—	Golob	—	16
Fižol, "	10	—	Seno, 100 kilo	—	187
Maslo, kgr.	96	—	Slama, "	—	170
Mast, "	68	—	Drva trda, 4 metr.	—	720
Špeh frišen	56	—	" mehka, 4	—	520

Loterijske srečke.

Dunaj, dné 15. decembra: 29, 3, 79, 56, 18.

Gradec, dné 29. decembra: 41, 65, 84, 88, 74.

Trst, dné 22. decembra: 18, 12, 3, 64, 17.

Za zimsko-hlevno-krmljenje!

Stroje za pridelovanje krme,
Rezalce krme in rezanice,
Rezalce repe in krompirja,
Mline za debelo moko in za zmlinčenje,
Stroje za parjenje živinske klaje,
Premične štedilne kotlovne peči
za živinsko klajo i. t. d.

dalje:

Stroje za luščenje koruznih storžev,
Čistilnice za žito, — Trieure-stroje za sortiranje,
Stiskalnice za seno in slamo, ki se z roko gonijo,
premične in nepremične, proizvajajo v najizbornejši,
(28—6) priznani dobri konstrukciji

PH. MAYFARTH & CO.

Ces. in kralj. izključlj. privil.

tovarne kmetijskih strojev, železolivnica in parne fužine.

Dunaj, II., Taborstrasse št. 76.

Katalogi brezplačno. — Zastopniki in preprodajalci se iščejo.

(13-13)

VSI STROJI ZA POLJEDELSTVO!

po najnižjih cenah pod najugodnejšimi pogoji pošilja pod jamstvom in na poskušnjo.

IG. HELLER, DUNAJ

2/3 Praterstrasse Nr. 49.

Bogate ilustrirani 192 strani obsejati ceniki v slovenskem
in nemškem jeziku na zahtevanje takoj zastoj.

Preprodajati se litijo.

Peregrin Kajzelj

Stari trg št. 13 (2-1)

priporočam slavnemu občinstvu in prečastiti duhovščini
svojo bogato zalogo

lestencev, oljnatih podob, zrcal,

kakor tudi vse v njegovo
stroko spadajoče predmete
na pr. stekleno, porcelanasto
belo in rujavoprsteno blago,
raznovrstne svetilnice viseče in stoječe,

Hermanove bliskovne svetilnice in prave
kroglaste cilindre „Patent Marian“, katere
imam samo jaz v zalogi za Kranjsko.

Prevezem tudi vsa steklarska dela pri stavbah
ter jamčim za solidno in točno postrežbo.

Povsod se iščejo osebe, ki imajo obširne zveze in
konfeksije in bi bile voljne, prevzeti majhno zastop-
stvo. — Ponudbe naj se vpošljejo pod „X Y“ uprav-
ništvu „Rodoljuba“.

(30-3)

Dobiva se najceneje v podpisani lekarni ako se naroča
po pošti.

Ubald pl. Trnkóczy

lekar zraven rotovža
v Ljubljani

priporoča:

☛ Za želodec: ☛

Marijinoeljske kapljice za želodec. — Steklenica 20 kr., 6 steklenic 1 gld. 3 tuct. 4 gld. 80 kr.

Odvajalne ali čistilne kroglice čistijo želodec pri zabasanji, skaženem želodcu. — Škatulja 21 kr., jeden zavojček s 6 škatuljami velja 1 gld. 5 kr.

☛ Za prsa: ☛

Planinski zeliščni ali prsni sirop za odraslene in otroke; raztvarja sliz in lajša bolečine, n. pr. pri kašlju. — Steklenica 56 kr., 6 steklenic 2 gld. 50 kr.

☛ Za trganje: ☛

Protinski ovet (Gichtgeist) lajša in preganja bolečine v križu, nogah in rokah. — Steklenica 50 kr., 6 steklenic 2 gld. 25 kr.

Vsa ta naštetá in vsa druga zdravilna sredstva se dobivajo v

lekarni

Ubalda pl. Trnkóczy-ja
v Ljubljani zraven rotovža

in se vsak dan s prvo pošto razpošiljajo.

(14-16)

ČASTNI DIPLOM

1891-1894

8 ZLATIH KOLAJN

Pozor: zahtevajte in jemljite
le izvrne zavojce z imenom
„Kathreiner“.

Kot nadomestilo za bobovo kavo se priporoča
po zdravnikih ženskam, otrokom in bolnikom:

Najokusnejša, edino zdrava in ob enem
najcenejša primer k bobovi kavi je:

KATHREINER-
KNEIPPOVA SLADNA KAVA.

Najčistejši prirodni plod
v celih zrnih,
ki se ne dajo ponarejati.

Se dobi povsod: 1/2 Kile za 25 kr.